

Alfons Nossol

"Jesus der Christus", Walter Kasper, Mainz 1974 : [recenzja]

Collectanea Theologica 45/4, 227-228

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE

Walter KASPER, *Jesus der Christus*, Mainz 1974, Matthias—Grünewald—Verlag, s. 332.

Już sam fakt ukazania się w prawdziwym zalewie literatury chrystologicznej różnego asortymentu zawartego dzieła systematyczno-teologicznego na temat tajemnicy Jezusa Chrystusa należy *a priori* ocenić pozytywnie, zwłaszcza że mamy w tym przypadku do czynienia z pracą wybitnego przecież przedstawiciela współczesnej katolickiej szkoły tybindzkiej. W. Kasper jest bowiem wśród katolickich teologów-dogmatyków znany z krytycznej i „twórczej” zarazem otwartości na nowe problemy, a w dziedzinie chrystologii uchodzi za gruntownego znawcę zagadnienia. Jego liczne publikacje z tej dziedziny dowodzą prawdziwości zawartego w przedmowie stwierdzenia, że Jezus Chrystus należy do tych postaci, z którymi nie sposób skończyć, gdy się już nimi raz zajęło (s. 9). Praca dzieli się na 3 części

Część I — *Problematyka Jezusa Chrystusa dzisiaj* (s. 11—71) — uwzględnia aktualną sytuację chrystologii, pytanie o historycznego Jezusa Chrystusa, oraz istotne zagadnienie religijne problematyki chrystologicznej w ogóle. Wypuklając podstawowe tendencje dzisiejszej chrystologii, podkreśla autor pluralizm ich założeń wyjściowych (*Ansätze*), wskazując równocześnie na własny punkt wyjścia, pojęty jako skrótowa formuła wiary chrześcijańskiej: „Jezus jest Chrystusem”. W centrum tego „wyznania” stoją oczywiście krzyż i zmartwychwstanie, jako że autentycznej chrystologii powinien w ogóle przyświecać program „wzajemnej odpowiedniości ziemskiego Jezusa i zmartwychwstałego, wywyższonego Chrystusa” (s. 41). Zaznacza również, że dzisiaj mamy bezpośredni dostęp do Jezusa Chrystusa tylko „w Duchu Świętym”, w Nim jest Chrystus zawsze „żywą obecnością”. Za najbardziej znamieny rys szerokiej debaty chrystologicznej ostatnich lat uważa Kasper jej „historyczne” i antropologiczne ukierunkowanie.

Część II — *Historia i los Jezusa Chrystusa* (s. 73—188) — opisuje najpierw obraz ziemskiego Jezusa i porusza szczegółowe problemy jak: wystąpienie Jezusa, jego nowinę, cuda, roszczenia oraz śmierć. Następnie zwraca się ku zmartwychwstałemu i wywyższonemu Chrystusowi, szkicując podstawę wiary w zmartwychwstanie Jezusa i tematyczną treść tej wiary. Na uwagę zasługuje uprawiana tutaj konstruktywna teologia całego ziemskiego życia Jezusa Chrystusa, oraz integralne spojrzenie na tajemnicę zmartwychwstania. „Paradoksalna jedność pomiędzy krzyżem i zmartwychwstaniem” (s. 176 n.) nie schodzi nigdy z (teologicznego) pola widzenia autora. Nie uchyla on się przy tym również od systematycznej analizy tak ważnych dzisiaj szczegółów teologii zmartwychwstania jak np. zagadnienie „historyczności” tej tajemnicy oraz problem „cielesności” Zmartwychwstałego (i zmartwychwstałych w nim ludzi). „Niebo” stanowi — według niego — ten wymiar,

który powstaje wraz z definitywnym dojściem stworzenia do Boga; jako takie jest ono po prostu „pneumatycznym ciałem zmartwychwstania Chrystusa”, ponieważ „powstało” przez nie (s. 178).

Część III — *Tajemnica Jezusa Chrystusa* (s. 189—322) — koncentruje się tematycznie na chrystologii dogmatycznej w ścisłym tego słowa znaczeniu, tzn. na zagadnieniu Synostwa Bożego Jezusa Chrystusa, integralności Jego człowieczeństwa i pośrednictwa pomiędzy Bogiem a człowiekiem. Wiara w Jezusa Chrystusa Syna Bożego wyraża — zdania autora — najbardziej istotny i specyficzny chrześcijański element naszej wiary, coś w rodzaju jej *articulus stantis et cadentis* (s. 191). Jej fundamentalnej bazy należy się doszukiwać w wielkanocnym wyznaniu: Jezus — Kyrios. Konkretną jednak realizacją boskości Jezusa jest jego radykalne posłuszeństwo; Kyriosem jest On bowiem w uniżeniu. Ponieważ w historii i losie Jezusa spotykamy się konkretnie z Bogiem, który „w Duchu Świętym” jest już na stałe w nim obecny (wymiar trynitarny wiary chrześcijańskiej!), należy Jezus Chrystus po prostu już do samej definicji wiekuistej istoty Boga; On jest „samą definicją Boga”. Wcielenie stanowi właśnie „uhistorycznienie Boga” w Jezusie Chrystusie, oraz doskonałe wypełnienie jego wierności i wszystkich obietnic. Naukę o unii hipostatycznej należy ostatecznie uważać za pojęciową ontologiczną formę biblijnego twierdzenia, że Bóg okazał się w Jezusie Chrystusie miłością (1 J 4, 8, 16)

Szczególną wartością tej części teologicznych analiz Kaspera jest rozprawienie się z nowymi próbami skrajnie antropologicznego tłumaczenia tajemnicy Jezusa Chrystusa (np. J. Noltego i P. Schoonenberga). Wykazuje on, że modna dzisiaj czysta chrystologia „z dołu” jest skazana na niepowodzenie, bo Jezus rozumie samego siebie w całokształcie swej ludzkiej egzystencji właśnie „z góry” (s. 293). Niezmiernie ważnym elementem omawianej tu chrystologii jest także jej konsekwentna perspektywa pneumatologiczna, obejmująca zarówno tajemnicę osoby Chrystusa jak też jego zbawczego dzieła.

W sumie mamy tutaj do czynienia z niezwykle konstruktywną — i chyba szczęśliwą — próbą katolickiej „reinterpretacji” Tajemnicy Chrystusa u jej źródeł i przezwyciężenia na tej drodze współczesnego kryzysu chrystologii.

ks. Alfons Nossol, Lublin

Karl BAUS, Eugen, *Die Reichskirche nach Konstantin dem Grossen*, część I: *Die Kirche von Nikaia bis Chalkedon*, Freiburg—Basel—Wien 1973, Verlag Herder, s. XVIII + 461 (*Handbuch der Kirchengeschichte*, wyd. Hubert Jedin, t. II/1).

Wydanie drugiego tomu *Handbuch der Kirchengeschichte* zostało znacznie opóźnione wskutek długotrwałej choroby głównego autora K. Bausa. Ukazanie się jednak pierwszej części obejmującej okres między Soborem Nicejskim a Chalcedońskim pozwala mieć nadzieję, że wkrótce zostanie opublikowana także część druga (od Soboru Chalcedońskiego po koniec wieku VII).

Tak obszerny podręcznik z konieczności opiera się na studiach szczegółowych, a więc w pewnej mierze prezentuje kierunki badań innych historyków, chociaż od autorów podręcznika zależy ustalenie proporcji w traktowaniu zagadnień. W niniejszym tomie szczególnie szeroko przedstawiono działalność misyjną Kościoła (str. 189—238) oraz rozwój mniszego na Wschodzie (str. 388—409). Z natury rzeczy wiele miejsca zajmuje omówienie sporów ariańskich (str. 17—51, 61—80) oraz dyskusji wokół problemów chrystologicznych, donatyzmu i pelagianizmu (str. 97—185).

Na omawiany okres przypada wzrost przywilejów Kościoła w państwie rzymskim, kiedy to chrześcijaństwo staje się religią państwową, a cesarze bynajmniej nie zajmują pozycji neutralnej w sprawach wewnątrzkościel-